

wage in developed countries, that is absolutely reasonable. However, the majority of modern scientists tend to think that the index of current living minimum wage in Ukraine doesn't correspond to economic reality. Besides, it can't satisfy any elementary demands of a citizen that proves the necessity of giving a social vector to national tax regulation mechanism.

Indices of Ukraine development in 1995, 2005 and 2014 years were studied to perform the investigation: gross domestic product per capita, quantity of population and level of its employment, incomes of consolidated budget of Ukraine, an average size of housing space per capita, amount of doctors and paramedical personnel for 10 000 citizens, level of education, population incomes and expenses, average wages and scale of pension, part of population with maximum and minimum incomings, index of consumer costs. As a result, positive dynamics in particular indices was observed, although, considering the index movement of consumer costs, a lot of positive indices are evened, and together with negative tendencies toward the amount of population, level of education, amount of doctors and etc. they form a negative image of social and economic state development.

That is why methods of social constituent reinforcement of tax regulation mechanism were offered, realization in practice of which will facilitate the indices optimization of social and economic state policy, raising of living standards and charging the population, development of tax culture and social responsibility on Ukrainians that will somehow solve the problems, which exist in modern Ukrainian development.

Key words: tax regulation, tax regulation mechanism, principles of tax regulation, tax regulation instruments, tax-exempt minimum, tax regulation goals, social orientation of tax regulation mechanism.

УДК 334.012.32.012.61:634

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.Х. Давлетханова, кандидат економічних наук

Я.Л. Миколайчук

Уманський національний університет садівництва

У статті розкрито значимість інформації та витрат часу на її збір, переробку і передачу в підвищенні ефективності управління виробництвом продукції та доведено необхідність удосконалення організації інформаційно-комунікаційного забезпечення системи управління у сільськогосподарських підприємствах з врахуванням сучасного розвитку інформаційних і телекомунікаційних систем і технологій.

Ключові слова: управління сільськогосподарським виробництвом; оперативне управління; інформація; ІТ-технології.

Постановка проблеми. Характерною ознакою сучасного менеджменту є значне і неухильне зростання ролі інформаційно-комунікаційного забезпечення. Розвиток інформаційно-комунікаційних систем і технологій змінив традиційний підхід до управління, по-перше, позиціонуючи інформаційно-комунікаційне забезпечення, як істотну невід'ємну частину основної діяльності управління, і, по-друге, ставлячи його в один ряд з забезпечувальними функціями управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На важливості "удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку сільського господарства шляхом створення ефективної системи формування, обробки та передачі (надходження) інформації для своєчасного ухвалення ефективних рішень на всіх рівнях управління розвитком аграрного сектору економіки" акцентують увагу науковці ННЦ ІАЕ НААНУ Ю.О. Лупенко, В.М. Жук, М.Ф. Кропивко [1], формулюючи стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року.

Актуальність питання впровадження та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні сільськогосподарським виробництвом засвідчує присвячення цій проблематиці досить великої кількості наукових досліджень вітчизняних економістів [2-5], в публікаціях яких розглядаються методичні підходи до формування інформаційного забезпечення управління виробництвом різних видів продукції аграрного сектору у сільськогосподарських підприємствах. Водночас, розв'язання цього питання обумовлює практичну необхідність оцінки сучасного стану інформаційно-комунікаційного забезпечення управління виробництвом продукції у сільськогосподарських підприємствах.

Метою статті є оцінка та виявлення недоліків організації інформаційно-комунікаційного забезпечення управління виробництвом продукції у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах.

Методика дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ. У ході дослідження використовувалися монографічний метод, системного аналізу, групування, деталізації та синтезу. Інформаційною базою є дані хронометражу, інтерв'ювання та обстеження сільськогосподарських підприємств Черкаської області.

Результати досліджень. За результатами групування сільськогосподарських підприємств Черкаської області за коефіцієнтом результативності системи управління [6] для оцінки організації інформаційно-комунікаційного забезпечення управління виробництвом та його впливу на ефективність управління були вибрані шість господарств (по два з кожної групи). Ефективність системи управління виробництвом сільськогосподарської продукції у досліджуваних господарствах наведена у табл. 1 і 2. Усі досліджувані господарства займалися виробництвом зернових, чотири з них – виробництвом соняшника, і лише три господарства – виробництвом цукрових буряків. У третьому господарстві (II група) зафіксовані найбільші площі під зерновими культурами та соняшником, проте урожайність цих культур у господарстві не вище середнього показника за досліджуваною групою. Найвища урожайність як зернових, так і соняшника зафіксована у шостому господарстві (III група), де вирощувалися усі три культури. Також це господарство характеризується високими показниками ефективності управління виробництвом продукції рослинництва в цілому. Найнижчі показники в рослинництві спостерігалися у першому господарстві (I група), де вирощувалися лише зернові.

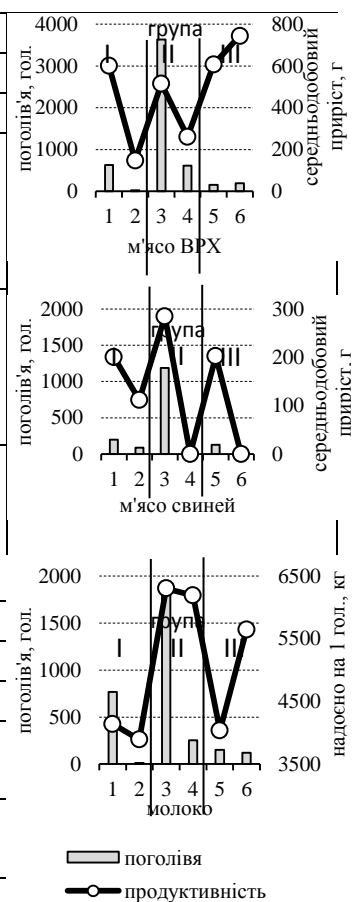
1. Ефективність управління виробництвом продукції рослинництва у досліджуваних сільськогосподарських підприємствах Черкаської області

Показник	Підприємство						
	I група		II група		III група		
	1	2	3	4	5	6	
Коефіцієнт результативності системи управління	0,01	0,00	0,25	0,18	0,75	2,01	
Коефіцієнт економічності системи управління	0,75	6,15	3,08	2,68	6,32	13,03	
Виробнича собівартість 1 га ріллі, грн	6648,4	4749,1	4976,3	8811,9	2852,9	3334,7	
Прибуток на, грн:							
1 га ріллі	496,8	2922,8	1637,1	2362,2	1991,4	447,3	
1 працівника	46758	83507	103157	132873	84481	18135	
1 грн оплати праці	0,10	0,94	0,47	0,64	1,03	2,28	
1 грн матеріальних витрат	1,19	10,49	5,58	5,63	4,11	43,10	
Рівень рентабельності, %	23,4	53,5	43,3	32,9	117,0	126,7	

Щодо виробництва продукції тваринництва у досліджуваних господарствах, то слід відзначити, що практично усі підприємства утримували ВРХ, і чотири з них займалися виробництвом свинини. Найменше поголів'я і ВРХ, і свиней та найнижча продуктивність тварин спостерігалася у другому підприємстві (I група). Це ж господарство характеризується й найменшою виробничою собівартістю 10 ум. гол. Найбільше поголів'я тварин обох видів було у третьому господарстві (II група), в якому зафіксовані й найбільші площі зернових і соняшника. Це господарство характеризується також високою продуктивністю тварин, проте низькими показниками ефективності системи управління. Найвищі показники ефективності управління виробництвом продукції зафіксовані в четвертому господарстві (II група), де займалися виробництвом яловичини та молока. Одним із основних факторів ефективності виробництва сільськогосподарської продукції (як рослинництва, так і тваринництва) є час – обов'язкове дотримання строків виконання технологічних робіт. Отже ефективність управління виробництвом наряду залежить від актуальності отриманої виробничої інформації та від кількості затраченого часу на прийняття рішення (швидкості).

2. Ефективність управління виробництвом продукції тваринництва у досліджуваних сільськогосподарських підприємствах Черкаської області

Показник	Підприємство					
	І група		ІІ група		ІІІ група	
	1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт результативності системи управління	-0,09	-0,17	-0,21	0,19	0,28	0,12
Коефіцієнт економічності системи управління	0,34	0,59	0,29	1,60	0,24	0,51
Виробнича собівартість 100 ум. гол., грн	89,8	22,0	62,2	96,4	47,2	56,2
Прибуток на, грн:						
1 ум. гол.	305,6	130,6	181,9	1551,8	119,7	440,9
1 працівника	12,0	2,2	5,7	32,3	1,6	7,7
1 грн оплати праці	0,04	0,10	0,04	0,25	0,04	0,07
1 грн матеріальних витрат	0,59	0,25	0,23	1,84	0,12	0,45
Рівень рентабельності, %	4,6	5,2	2,6	14,5	2,0	6,8

Великі затрати часу на збір, упорядкування, переробку та передачу інформації призводять до погіршення якості та ефективності управлінських рішень, а отже до низької результативності системи управління виробництвом в цілому.

За узагальненими даними обстеження досліджуваних підприємств частка витрат робочого часу керівників і спеціалістів в системі управління виробництвом сягає 40-50%.

Щодо менеджерів, безпосередньо задіяних в системі оперативного управління у досліджуваних господарствах, то їх робочий день має приблизно однакову наповненість (рис. 1).

Оперативна звітність збирається системою диспетчерування в строки, які визначені керівником господарства. Затверджений перелік показників у визначений час подається до системи з виробничих об'єктів. На передачу інформації, як правило, затрачається до 10 хвилин. В цілому на збір даних затрачається не більше 30-35 хвилин. Відповідна особа записує отримані дані в журнали і зошити. На основі отриманих даних складається відповідний інформаційний документ: оперативний звіт про хід робіт, який передається керівництву та відповідним службам підприємства для подальшої обробки та прийняття управлінських рішень на основі отриманих результатів.

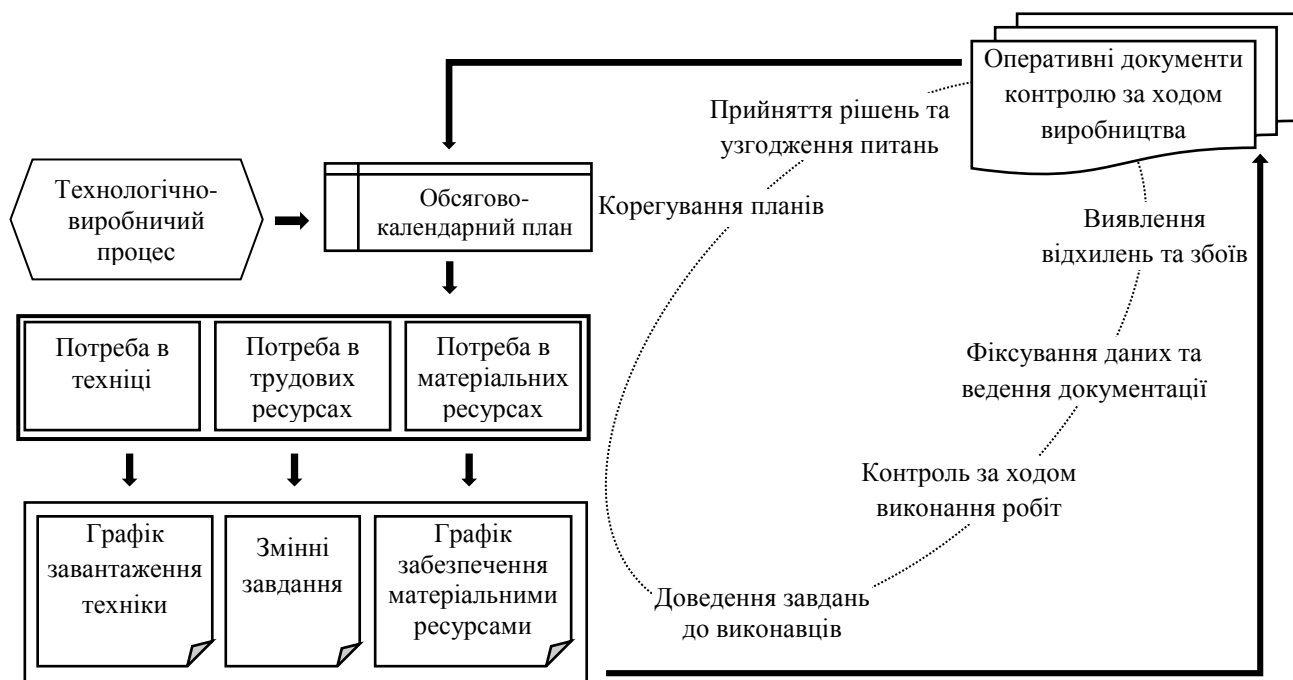

Рис. 1. Модель діяльності менеджера у системі оперативного управління виробництвом у сільськогосподарському підприємстві

Результати аналізу витрат робочого часу менеджерами в системі оперативного управління у досліджуваних підприємствах, проведеного за допомогою хронометражу, свідчать про досить високий рівень використання робочого часу у всіх господарствах. Доповнюючи отримані фотографії робочого часу результатами інтерв'ювання цих менеджерів, було встановлено, що серед основних причин втрат часу домінують такі: складність контролювати велику кількість робіт одночасно; незадовільна організація планування; неможливість зв'язатися із необхідною людиною, неорганізованість і недисциплінованість підлеглих; відсутність повної інформації для прийняття рішення; "паперова робота"; "перескакування" з одного процесу роботи на інший; потреба частого переміщення через територіальну розосередженість об'єктів; високий рівень емоційної напруги.

У досліджуваних господарствах менеджерами, що задіяні у системі оперативного управління виробництвом, найбільше часу витрачається на збір даних та їх обробку, а також прийняття рішень, узгодженість і корегування планів. Аналізуючи структуру витрат часу на оперативне управління сільськогосподарським виробництвом у досліджуваних господарствах, слід зазначити, що основною відмінністю в них є побудована система підтримки прийняття оперативних рішень. У підприємствах із значною часткою витрат часу на прийняття рішення така система представлена комплексом інформаційних задач, що забезпечують формування та підтримку в актуальному стані банків необхідних даних (інформаційний банк даних про поле, картографічний банк даних сільськогосподарських угідь, банк нормативно-довідкової інформації тощо), та малими динамічними моделями оперативного управління (моделі матеріальних витрат, оплати праці та відрахувань на соціальні потреби, амортизаційних нарахувань тощо). У підприємствах з більш ефективними

витратами часу система підтримки прийняття оперативних рішень представлена більш різноманітним інструментарієм інформаційного забезпечення оперативного управління.

За діаграмою причинно-наслідкових зв'язків великих витрат часу менеджерами, що задіяні в системі оперативного управління виробництвом у досліджуваних господарствах (рис. 2) встановлено, що більшість причин знаходяться у блоках збору інформації, обробки даних, прийняття рішень, що підтверджується результатами оцінки структури витрат часу, і пояснюються недосконалістю організації інформаційно-комунікаційного забезпечення, а саме низьким рівнем автоматизації та використання сучасних інформаційних технологій.

Рис. 2. Діаграма Ісікави інформаційно-комунікаційного забезпечення оперативного управління виробництвом у сільськогосподарському підприємстві

До великих витрат часу на збір, упорядкування, переробку та передачу інформації призводить також і висока інтенсивність сільськогосподарського

виробництва. В результаті через брак часу погіршується рівень якості, актуальності, достовірності інформації, знижується можливість своєчасно реагувати та контролювати виробничий процес, що впливає на ефективність управлінських рішень. До того ж функції оперативного управління у господарствах децентралізовані й організаційно не оформлені, що призводить до прийняття рішень управлінцями на основі обмеженої інформації і, як наслідок, до зниження їх якості.

Висновки. Першорядною умовою підвищення ефективності управління сільськогосподарським виробництвом є наявність відповідного, повного, достовірного, актуального та своєчасно використовуваного комплексу інформаційних ресурсів, що потребує удосконалення інформаційно-комунікаційного забезпечення з врахуванням сучасного розвитку інформаційних і телекомунікаційних систем і технологій. Важливою задачею організації інформаційно-комунікаційного забезпечення управління сільськогосподарським виробництвом є задоволення потреб управлінського персоналу у достовірній інформації різної "глибини", від первинних документів до зведених звітів і графіків шляхом посилення прямих інформаційних зв'язків між об'єктом і суб'єктом управління.

Література

1. Лупенко Ю. О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 р. / Ю. О. Лупенко; за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К. : ІАЕ, 2012. – 182 с.

2. Король В. В. Формування інформаційного забезпечення в управлінні виробництвом продукції буряківництва / В. В. Король // БізнесІнформ. – №2'2014. – С. 186-191.

3. Огійчук М. Ф. Інформаційне забезпечення управління виробництвом молока / М. Ф. Огійчук, І. В. Сколотій // Вісник ХНТУСГ : Економічні науки. Вип. 98. – Харків : ХНТУСГ. – 2010. – С. 33-39.

4. Савченко Л. А. Інформаційні технології на підприємствах агропромислового комплексу / Л. А. Савченко, Р. Я. Якимів // Вісник ХНТУСГ : Економічні науки. Вип. 147. – Харків : ХНТУСГ. – 2014. – С. 173–180.

5. Харченко В. В. До питання інформаційного забезпечення управління аграрного підприємництва / В. В. Харченко, В. Р. Онищук // Інноваційна економіка. – 2013. – №5(43). – С. 332-336.

6. Давлетханова О. Х. Економічний аналіз ефективності системи управління сільськогосподарськими підприємствами / О. Х. Давлетханова, Я. Л. Миколайчук // Науковий огляд. – Т. 9. – (2014). – №10 – С. 5–12.

References

1. Lupenko, Yu. O. (2012). *Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 r. [The strategic directions of development of agriculture of Ukraine till 2020]*. – Kyiv : IAE [in Ukraine].

2. Korol, V. V. (2014) *Formuvannia informatsiinoho zabezpechennia v upravlinni vyrobnytstvom produktsii buriakivnytstva [Formation of information support in management of production of beet growing products]*. *BiznesInform.* 2 (pp. 186-191). [in Ukraine].

3. Ohiichuk, M. F., & Skolotii, I. V. (2010). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia vyrobnytstvom moloka [Information support the management of milk production]. *Visnyk KhNTUSH : Ekonomichni nauky* (Vyp. 98), (pp. 33-39). Kharkiv : KhNTUSH [in Ukraine].

4. Savchenko, L. A., & Yakymiv, R. Ya. (2014). Informatsiini tekhnolohii na pidpriemstvakh ahropromyslovoho kompleksu [Information technology for enterprise of agriculture]. *Visnyk KhNTUSH : Ekonomichni nauky* (Vyp. 147), (pp. 173-180). Kharkiv : KhNTUSH [in Ukraine].

5. Kharchenko, V. V., & Onyshchuk, V. R. (2013). Do pytannia informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia ahrarnoho pidpriemnytstva [On the issue of information support the management of agricultural enterprise]. *Innovatsiina ekonomika*, 5(43). (pp. 332-336). [in Ukraine].

6. Davletkhanova, O. Kh. & Mykolaichuk, Ya. L. (2014). Ekonomichniy analiz efektyvnosti systemy upravlinnia silskohospodarskymy pidpriemstvamy [Cost-effectiveness analysis of the farm management system]. *Naukovyi ohliad* (Vols. 9), (pp. 5-12). [in Ukraine].

Одержано 09.10.2015

Аннотация

Давлетханова Е.Х., Мыколайчук Я.Л.

Организация информационно-коммуникационного обеспечения управления производством продукции на сельскохозяйственных предприятиях

Значительный и стабильный рост роли информационно-коммуникационного обеспечения в современном менеджменте обуславливает необходимость и практическую значимость оценки его состояния на отечественных предприятиях, особенно аграрного сектора. В статье раскрыто значение информации и затрат времени на ее сбор, переработку и передачу в процессе принятия решения, а, следовательно, в повышении эффективности управления производством продукции. Приведен анализ затрат рабочего времени менеджерами на сельскохозяйственных предприятиях Черкасской области. На основе данных хронометража и интервьюирования менеджеров исследуемых хозяйств, задействованных в оперативном управлении производством продукции, выявлены причины потерь времени. Для повышения эффективности управления производством сельскохозяйственной продукции на основе диаграммы причинно-следственных связей доказана необходимость совершенствования организации информационно-коммуникационного обеспечения с учетом современного развития информационных и телекоммуникационных систем и технологий.

Ключевые слова: управление сельскохозяйственным производством, оперативное управление, информация, ИТ-технологии.

Annotation

Davletkhanova O.Kh., Mykolaichuk Y.L.

Organization of information and communication software for production management in agricultural enterprises

Significant and stable increase of role of information and communication software in modern management causes necessity and practical significance of assessment of its condition at domestic enterprises, especially in the agricultural sector. The article reveals the importance of information and time-consuming for its collection, processing and transmission in the decision-making process and, consequently, in improving efficiency of production management. Analysis of work time expenditures by managers in agricultural enterprises of Cherkasy region

is given. Causes of time losses are determined on the basis of timing data and interviewing managers of the studied enterprises involved in the operational management of production. Necessity of improving organization of information and communication support in the light of contemporary development of information and telecommunication systems and technologies is proved in order to increase the efficiency of management in agricultural production on the basis of cause-and-effect diagram.

Key words: management of agricultural production, operational management, information, IT technologies.

УДК 336.144.2

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н.І. Гвоздєй, кандидат економічних наук

Ю.В. Улянич, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

В статті аргументовано необхідність розширення фінансування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств з позиції їх економічного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності в нових ринкових умовах.

Ключові слова: операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансові ресурси, рентабельність, грошові потоки, грошові кошти, кредитні ресурси.

Постановка проблеми. Зміна економічної моделі діяльності призвела до радикальної дифузії базисних умов функціонування підприємств реального сектора економіки і, насамперед, агропромислового комплексу. Розвиток вітчизняної аграрної економіки в нових ринкових умовах відбувається за складним та неоднозначним сценарієм. Саме тому в подібних умовах важливе значення набуває інвестиційна діяльність. З огляду на зазначене різні його аспекти становлять науковий інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове обґрунтування економічних підходів до фінансового забезпечення інвестиційної діяльності та управління фінансами сільськогосподарських підприємств у ринкових умовах висвітлені у фундаментальних наукових працях таких вчених як: В. Алексійчук, В. Андрійчук, В. Білик, М. Гладій, О. Гудзь, М. Дем'яненко, Ю. Коваленко, М. Коденська, М. Кропивко, П. Лайко, І. Лукінов, М. Малік, Б. Пасхавер, В. Савчук, П. Саблук, В. Ситник, П. Стецюк, О. Ульянченко, А. Чупіс та ін.

Методика досліджень. У процесі дослідження використовувалися такі методи: абстрактно – логічний (теоретичні узагальнення та формування висновків), монографічний та порівняльний аналіз, економіко-статистичний.

Результати досліджень. Із становленням та розвитком ринкових відносин в аграрному секторі економіки з'явилися нові господарські формування, що базуються на різних формах власності, відбулися істотні зміни в податковій, інвестиційній та амортизаційній політиці держави,